

כלכלה בצל קלקלה

<<< רונן מרטין כהן

יותר טוב מכסף?

על סכנותיהם של כרטיסי האשראי

על נפלאות הכלכלה הניאו קפיטליסטית הישראלית אין צורך להרחיב את הדיבור. להערכתך, מהפכת ההצלה לחברה בישראל תבוא רק מחיזוקו של המעמד הבינוני הנמוך – אותן שכבות אוכלוסיה הנקראות לפעמים "הנשחקים" ו"העובדים העניים". קהילה חזקה אינה מובלת ע"י עשירים (חסרי מחויבות ומעורבות אישית בחיי הקהילה), אלא ע"י המעמד הבינוני הנמוך (אנשים הקשורים לקהילה ומבינים שהצלחתם ובטחונם האישי תלויים באלו של הקהילה). קהילה חזקה מתחילה ממשפחות חזקות, ומשפחה חזקה (מבחינה כלכלית) היא משפחה עם מודעות ותודעה, עם חינוך ערכי ויכולת התמדה, עם נכונות להתגייס להבטחת העתיד על חשבון הנאות ההווה.

אחד המאפיינים הפסיכולוגיים של המעמד הנמוך בכל העולם הוא "עכשויוּם". הרצון לקבל סיפוק מיידי לתחושת מחסור פיזי ונפשי, ללא התחשבות במשמעויות של סיפוק זה בטווח הארוך. במדינות מהגרים (וישראל בכללן) נפוצה עוד יותר תכונה זו, המייצגת רדידות תרבותית והתפוררות חברתית. חברות כרטיסי האשראי הם מהגופים הכלכליים המנצלים מנטאליות זו. סיסמת חברות אלו היא "קנה היום, שלם מחר". זאת, ללא קשר לכמות הכסף שיש לך בפועל, להתחייבויות קודמות שלקחת על עצמך ולתכניותיך לעתיד. מה הם הדברים שאותם אתה יכול "לקנות היום"? בדרך כלל מדובר במוצרי צריכה, שלא הקדשת מחשבה רבה לגביהם: האם אתה יכול להרשות אותם לעצמך (כלומר, האם תוכל "לשלם מחר")? מהי עלותם האמיתית? האם הדברים הללו

באמת נחוצים לך ומתאימים לאורח חיך? האם רכישתם תשנה את חיך לטובה או לרעה?

אולם ההטעיה העיקרית היא, שכאשר מונפק לך כרטיס האשראי, לא מוסברת לך משמעותו האמיתית של כלי פיננסי זה, סיכוניו וההשלכות של השימוש בו. הקלות הבלתי נסבלת של הוצאת הכסף דרך כרטיס האשראי הפכה אותו לאויב משקי הבית: קל להוציא. אתה לא מרגיש בכך תחושת האובדן הכרוכה בפרידה משטרות הכסף (בתשלום במזומנים) נחסכת ממך, וכך תבזבז יותר, ותנחם את עצמך שהתשלום יתחיל "בחודש הבא", "אחרי המשכורת" וכדומה. כל הסיבות הטובות לאבד שליטה. אבל זה לא הכל. הנה עוד כמה סכנות, הכרוכות בכרטיס האשראי:

« קל לזייף אותו. חברות האשראי מודעות לכך ובדרך כלל מחזירות את כספך, אם התלוננת. גם העיתונות מפרסמת אחת לשנה הוראות אוזרה בנושא.

« השימוש בו חושף אותך לעיני כל: חשבון הבנק, תעודת זהות, הרגלי הצריכה שלך, מספר הכרטיס.

« כשאתה קונה בתשלומים נוצר הבדל בין "סכום הקניה" ל"סכום החיוב בפועל". הדבר מבלבל אותך ומקשה עליך לעקוב ולחזות את תשלומיך. אתה הופך ללקוח חסר בקרה, דבר שמשרת את חברות האשראי ורשתות השיווק.

« הוראת קבע דרך כרטיס האשראי משעבדת אותך לספק. גם אם הספק לא עמד בתנאי ההסכם, אתה תשלם לו. חברת האשראי לא תפסיק את החיוב ללא קבלת אישור מן הספק. אין הדבר דומה להרשאה לחיוב חשבון הבנק ("הוראת קבע") אותה זכותך להפסיק בכל עת.

« בעתיד הקרוב תקומנה לפי חוק חברות דירוג אשראי שתקבלנה את כלל המידע

הפיננסי על כל תושבי ישראל מכל הבנקים, חברות הביטוח ומשרדי ממשלה. לפי המידע ידורג האזרח בדירוג אשראי; שפירושו: "האם כדאי להלוות לך כסף?" דירוג זה יופיע בכרטיס האשראי שלך. ספקים יסרבו למכור באשראי לבעלי דירוג נמוך, כי דירוג נמוך פירושו סיכון גבוה לחברת האשראי, שיהפוך לעמלה יקרה לספק המוכה.

אם כך, מה נושאים?

« ראשית, אל תבטל מייד את כרטיס האשראי: הדבר משול לדיאטת רצח שדינה להיכשל.

« שנית, הפסק לקנות בתשלומים. קנה בתשלום אחד. כך יהא "סכום הקניה" זהה ל"סכום החיוב".

« החלט אילו הוצאות תשלם מעתה ואילך במזומן ואילו בכרטיס אשראי. לדוגמא: מזון יקנה במזומן ודלק ימשיך להיקנות בכרטיס אשראי.

« ערוך רשימות קניה, וערוך את הקניות על פיהן. לא תמיד תעמוד בכך, אך בהדרגה תסגל לעצמך הרגלים של תכנון במקום הרגלים של בזבז ("ראיתך, התחשק לך קניית").

« החזיקו רק כרטיס אשראי אחד לכל חשבון בנק פעיל. זה נחוץ מאד אם אין תיאום מלא בין בני הזוג והם נוטים להאשים זה את זה בזבזו. חלקו את התשלומים בין שני החשבונות. לדוגמא: ביטוחים, דלק, חסכוניות מאחד. מזון, הלבשה, אירועים מהשני. כך תוגדר גם האחריות לכל נושא ותופחת רמת ההאשמות ההדדיות.

ואם כרטיס האשראי עדיין שולט בך, עבוד לשלם במזומן. חסכוני, חינוכי ונותן אפשרות טובה יותר לבקרה על התנהלותך הכספית. בהצלחה!

רונן מרטין כהן הוא מרצה ויועץ לניהול כלכלי של משקי-בית ומחבר הספר 'כלכלה בצל קלקלה': בכל שאלה בנושא ניהול כלכלי של משק הבית ניתן להתקשר:

04-9892347

הרפורמה במס מפחיתה את המיסים שאנחנו משלמים בכ-13 מיליארד ₪. שלושת העשירונים הנמוכים לא נהנים כלל מהפחתה במס הכנסה. עוד ששה עשירונים נהנים מכ-6 מיליארד ₪ ואילו העשירון העליון בלבד גורף 6.8 מיליארד ₪.

קצה הקרחון